

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep, 0032 Oslo

Vår dato: 14.12.2021
Deres dato: 26.08.2021
Vår referanse: AHB
Deres referanse: 21/4454

Høringssvar fra NHO om forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven

NHO viser til høringsbrev fra Kunnskapsdepartementet om forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven. Vi takker for muligheten til å svare på høringen. Nedenfor følger våre høringssvar og innspill. Vårt høringssvar følger samme struktur som høringsnotatet. Vi gir først noen generelle tilbakemeldinger, og deretter gir vi innspill til enkelte av kapitlene.

1. Generelle tilbakemeldinger og betraktninger om lovforslaget

NHO er positiv til gjennomgangen av opplæringsloven, og er overordnet enig i flere av departementets vurderinger og forslag. Vi ønsker å understreke viktigheten av hjemler i lovteksten. Et eksempel på dette er at opplæringslovutvalget foreslo å ta ut omtalen av rollen til de faglige rådene og Samarbeidsrådet for yrkesfag. NHO mente denne omtalen måtte stå som i dag, fordi den sikrer trepartssamarbeidets forankring og legitimitet.

Vi opplever at Kunnskapsdepartementet har vært lyttende til flere av innspillene NHO kom med i høringen av NOU 2019: 23 *Ny opplæringslov*, og vi leser at departementet har i tillegg kommet med andre vurderinger enn opplæringslovutvalget. Partene i arbeidslivet er en bærebjelke i norsk fagopplæring, og vi vil påpeke viktigheten av et godt forankret trepartssamarbeid for å utvikle fag- og yrkesopplæring videre. Vi ser også frem til det videre samarbeidet sammen med de andre partene i arbeidslivet og Kunnskapsdepartementet på flere viktige områder der departementet inviterer partene inn. Eksempler på dette er videre diskusjon om opplæringskontorenes rolle og utforming av tilbud på Vg3 for de som ikke får læreplass. Regjeringen vektlegger trepartssamarbeidet flere steder i Hurdalsplattformen, og foreslår blant annet en kompetansereform som skal utformes i tett dialog med partene i arbeidslivet. Denne tette dialogen er avgjørende, også i utforming av en ny opplæringslov.

Vi stiller gjerne opp til et møte der vi kan utdype nærmere innspillene og synspunktene vi tar opp i dette brevet.

2. Om formålet med loven, hva og hvor loven gjelder, og formålet med opplæringen (kapittel 7)

2.1. Egen bestemmelse om formålet med opplæringen

NHO er enig med departementet om at loven bør inneholde en egen bestemmelse om formålet med loven og foreslår en slik bestemmelse i lovens innledende del.

2.2.NHOs anbefalinger

- NHO støtter forslaget om å lovfeste en egen bestemmelse om hva som er formålet med loven.
- NHO støtter forslaget om at det bør presiseres i bestemmelsen om lovens virkeområde at loven ikke gjelder for skoler som er godkjent etter friskoleloven.

3. Om utdanningstilbudet (kapittel 8)

3.1. Behov for hjemler i forskriften om hva opplæringen skal inneholde

NHO er enig med departementet, som foreslår å følge opp opplæringslovutvalgets forslag om å lovfeste at all opplæring skal være i samsvar med læreplanverket, og at den videregående opplæringen i tillegg skal være i samsvar med tilbudsstrukturen. I dag står dette i forskrift til opplæringsloven, men ikke i selve loven.

3.2.NHOs anbefalinger

- NHO støtter forslaget om å videreføre hjemlene til å gi forskrift om læreplanverket og hvilke utdanningstilbud som fører fram til studie- eller yrkeskompetanse (tilbudsstrukturen). Vi understreker at avgjørelsen må gjøres sammen med partene i arbeidslivet.
- NHO støtter forslaget om å lovfeste at all opplæring skal være i samsvar med læreplanverket, og at den videregående opplæringen i tillegg skal være i samsvar med tilbudsstrukturen.
- NHO støtter forslaget om å videreføre at Kunnskapsdepartementet kan gi forskrift om hvor mange timer med opplæring elever i den videregående opplæringen, skal ha, og hvordan timene skal deles mellom trinn og fag.
- NHO støtter forslaget om å videreføre at departementet kan gi forskrift om og hvor lang læretid det skal være for dem som har læretid i bedrift. Vi understreker at avgjørelsen må gjøres sammen med partene i arbeidslivet.
- NHO støtter forslaget om å videreføre at departementet kan gi forskrift om godskriving av tidligere gjennomgått opplæring og praksis.

4. Om læremidler (kapittel 12)

4.1. Utstyrsparken i grunnskole og videregående opplæring er avgjørende læremidler

NHO har ved flere anledninger pekt på behovet for å oppgradere skoleverkstedene i grunnskolen og i den videregående opplæringen. For at elevene skal kunne få opplæring av høy kvalitet som svarer til den virkelighet som møter dem senere i arbeidslivet, og for at de skal kunne ta del i den teknologiske utviklingen, er det avgjørende at utstyrssituasjonen er tilfredsstillende. Til dette trengs statlige investeringer. Vi foreslår at dette gjennomføres ved en opptrappingsplan i samarbeid med regionene og arbeidslivets parter, og at det settes av 100 mill. kroner årlig på statsbudsjettet til dette formålet i en femårsperiode. Dette er ytterligere aktualisert gjennom det

økende behovet vi ser for etter- og videreutdanning. Også her vil videregående opplæring spille en vesentlig rolle.

NHO kan derfor ikke støtte departementets forslag om å ikke videreføre bestemmelsene om utstyr og statens plikt til å sørge for læremidler. Verksteder, verktøy og utstyr er en betingelse for å nå målet om en mer praktisk grunnskole. Opplæring i yrkesfaglig utdanning krever moderne utstyr, og som er i samsvar med enhver tid gjeldene HMS-regler. Opplæringen i skolen må være av høy kvalitet, og det følger at utstyret, som er læremidlene elevene bruker, også er av høy kvalitet. Behovet for en videreføring vises i måten dette praktiseres i dag, med en svært varierende tolkninger, mellom fylkene og utdanningsprogrammene, av hvilket utstyr som dekkes av skolens midler og av elevens utstyrstipend. Det er behov for en tydeligere beskrivelse av hva som er personlig verktøy og utstyr som elevens utstyrstipend skal dekke, og hva som er verktøy og forbruksmateriell som skolen kjøper inn.

Satsene for utstyrstipend ble endret til skoleåret 2020/2021. Endringene ble foretatt før alle læreplanene for hele utdanningsløpet var vedtatt. Dette har medført en skjevhet i stipendet innenfor ett og samme utdanningsprogram. Med fagfornyelsen yrkesfag og nå etter hvert med to skoleår med nye Vg1, bør stipendbeløpene gjennomgå på nytt for å avdekke om beløpet bidrar til å dekke behovet innenfor utdanningsprogrammene.

4.2. NHOs anbefalinger

- NHO støtter ikke forslaget om å ikke videreføre bestemmelsene om utstyr og statens plikt til å sørge for læremidler. Opplæringslovutvalget og departementet mener bestemmelsen er overflødig fordi det at skolene har tilgang på nødvendig utstyr er en forutsetning for å kunne oppfylle elevenes rettigheter. NHO mener utstyrssituasjonen i dagens skoler allerede er for dårlig, og derfor kan ikke denne bestemmelsen tas ut.
- NHO vil også fremheve viktigheten av at det finnes læremidler i alle fag. Mange fag i fagutdanningen er små, og det finnes ikke et kommersielt grunnlag for å utvikle læremidler. Konsekvenser er at det i flere fag ikke finnes oppdaterte læremidler. Det er særlig mangel på læremidler i de små fagene i den yrkesfaglige opplæringen.

5. Fjernundervisning (kapittel 20)

5.1. Fjernundervisning er avgjørende for å kunne opprette skoletilbud over hele landet

NHO mener at muligheten til fjernundervisning er avgjørende for å kunne opprette skoletilbud i lærefag over hele landet. Vi støtter departementets vurdering om at fjernundervisning åpner muligheter til å gi elevene et bredere fagtilbud uavhengig av geografi, for eksempel der skolen mangler lærere med relevant kompetanse og/eller elevgrunnet er lite. For å kunne etablere og utvikle utdanningstilbud, må fjernundervisning være en normalordning, og ikke kun en nødløsning.

NHO har i lang tid pekt på problemet med mangel på skoletilbud i Vg2 programfag for små lærefag. Fordi det er få søkere, blir det ikke opprettet skoleplasser, og fordi det ikke blir opprett

skoleplasser, blir det heller ikke søkere. NHO mener at en løsning er å organisere skoletilbudet annerledes. Vi har foreslått for Kunnskapsdepartementet at det opprettes regionale kompetansesentre i fylkene som skal sørge for at alle lærefag får tilbud i Vg2. Dette gjelder ikke bare de små fagene, men også utstyrstunge fag.

Et regionalt kompetansesenter kan være en skole som har ansvar for ett eller flere Vg2 programområder, som normalt ikke blir opprettet på grunn av for få søkere. Utvalgte skoler kan gis et nasjonalt eller regionalt ansvar for ett eller flere programområder. Flere lærefag (programfag i Vg2) kan samles om felles undervisning i fellesfagene, mens verkstedsundervisning tilpasses det enkelte lærefag.

Videre kan et regionalt kompetansesenter være en struktur som kombinerer fysiske og digitale tilbud og som har et nettverk av lærere knyttet til seg. Undervisningen kan være samlingsbasert og nettbasert, slik at færrest mulig elever må flytte hjemmefra. Vi viser til vårt høringssvar til Liedutvalget og Fullføringsreformen for ytterligere utdyping.

5.2. NHOs anbefalinger

- NHO støtter at det skal være tillatt å gjennomføre deler av opplæringen som fjernundervisning, dersom kommunene og fylkeskommunene kan godtgjøre at det er gode grunner for det, og at opplæringen vil være trygg og pedagogisk forsvarlig.
- NHO støtter at fjernundervisning skal gjennomføres slik at elevene og læreren kan kommunisere effektivt med tekniske hjelpemidler.
- NHO støtter at elever som hovedregel skal få fjernundervisning på skolen med enkelte unntak.

6. Om rådgivning i grunnskolen og videregående opplæring (kapittel 39)

6.1. Karriereveiledning må være for alle

NHO mener det må være en plikt for fylkeskommunene å tilby karriereveiledning av høy kvalitet. Vi mener at karriereveiledning må være for alle elever og lærlinger fra og med grunnskolen. NHO støtter ikke opplæringslovutvalgets forslag om en avgrensning, og støtter heller Kunnskapsdepartementet forslag i at også elever på barnetrinnet må få veiledning om valg av fag og konsekvenser av valg av fag. Dette må komme i tillegg til at barneskoleelever også trenger å kjenne hvilke muligheter som fins i yrkeslivet. Videre støtter vi ikke utvalgets eller departementets forslag om å ikke innføre kompetansekrav til de som skal gi elevene rådgivning om karriereveiledning. NHO mener at det må være kompetansekrav i form av godkjent utdanning som karriereveiledere og krav til arbeidslivserfaring.

NHO støtter en utvidelse av rådgivningen når det gjelder sosiale og personlige forhold. Vi vet at mange unge har store utfordringer med å fullføre og bestå videregående opplæring. Noe av dette kan skyldes psyko-sosiale utfordringer. Skolen er en viktig arena til å hjelpe elevene med dette, slik at de kan mestre hverdagen, både på skolen og hjemme.

Vi støtter å lovfeste at eleven skal få den rådgivningen de har behov for, og at de kan få råd fra andre enn kontaktlærer ved behov. Vi mener at retten til både karriereveiledning og rådgivning om sosiale og personlige forhold også skal gjelde dem som har læretid i bedrift. NHO støtter forslaget om at fylkeskommunen skal ha en plikt til å tilby karriereveiledning og rådgivning om personlige og sosiale forhold til de med læretid i bedrift. NHO mener at dette kan tilbys på avgiverskolen, men understreker samtidig at mange er i bedrifter i andre deler av landet, og dermed vekk fra avgiverskolen. NHO mener derfor at rådgivningen og karriereveiledningen uansett må være lett tilgjengelig for den enkelte.

NHO mener det er viktig at skolens rådgivere når frem med oppdatert og objektiv kunnskap om det lokale og regionale arbeidslivet, og hvilken type kompetanse som etterspørres av arbeidsmarkedet, både lokalt og nasjonalt. NHO mener skolene må legge til rette for at denne kunnskapen også kan formidles av arbeidslivet gjennom besøk hos hverandre.

Flere undersøkelser viser at det naturlig nok er foreldrene som påvirker ungdommens utdanningsvalg mest. En undersøkelse gjennomført av NHO og NNN (NHO/NNN 2011) viste at det kun var 5 prosent av de som valgte yrkesfag som ble påvirket i noen eller i stor grad av skolens rådgivere. Rådgiverne må derfor nå ut til både foreldre og ungdom med oppdatert informasjon om arbeidsmarkedet og utdanningsvalg.

For at rådgiverne skal lykkes bedre med karriererådgivningen, mener NHO at mandatet gjennom forskrift må endres. Rådgivningen er hjemlet i opplæringsloven §9-2, men der nevnes ikke arbeidslivets behov for arbeidskraft, eller ungdommens mål om jobb. Vi mener at hovedmålet med utdanning, både sett fra den enkelte sin side og fra bedriftene sin side, er å komme i arbeid, og at dette må gjenspeiles i loven når det gjelder karriereveiledning.

Det er ikke gitt at det er rådgiverne som har den mest oppdaterte kunnskapen om arbeidslivets kompetansebehov. Da må enten rådgiverne skaffe seg denne kunnskapen, eller man kan leie inn for eksempel opplæringskontor eller andre med kunnskap om lokalt næringsliv til å informere og gi råd.

6.2.NHOs anbefalinger

- NHO støtter forslaget om å videreføre at elever i grunnskolen og i den videregående opplæringen skal få den rådgivningen som de har behov for om utdannings- og yrkesvalg.
- NHO støtter forslaget om å videreføre at elever i grunnskolen og i den videregående opplæringen skal få den rådgivningen som de har behov for om sosiale- og personlige forhold.
- NHO støtter forslaget om å videreføre plikten for kommunene og fylkeskommunene til å gi elever rådgivning på den skolen de går på og individuelt dersom eleven ønsker det.
- NHO støtter forslaget om å innføre en ny plikt for fylkeskommunene til å sørge for at de som har læretid i bedrift skal ha tilgang til rådgivning om utdanning og yrkesvalg og

rådgivning om sosiale og personlige forhold på skolen de har gått på.

- NHO støtter ikke forslaget om å ikke videreføre hjemmelen til å gi forskrift om rådgivning. Vi mener at dagens hjemmel (Opplæringslovas §9-2) må utvides til også nevne arbeidslivets behov generelt, og lokalt arbeidslivs behov spesielt. Dette krever kunnskap som den enkelte skole neppe har selv. Eksterne ressurser som opplæringskontor og andre fra lokalt næringsliv bør da leies inn eller benyttes.
- Departementet ber om høringsinstansenes synspunkter på om betegnelsen utdannings- og yrkesrådgivning bør endres til karriereveiledning. NHO mener at *karriereveiledning* er et bedre begrep og bør erstatte betegnelsen utdannings- og yrkesrådgivning. NHO mener at det må være et skille mellom rådgivning om personlige og sosiale forhold og *karriereveiledning*.

7. Om rett til videregående opplæring (kapittel 40)

7.1. Alle må ha rett til å kunne lykkes med videregående opplæring

I vårt hørings svar til NOU 2019:13 *Ny opplæringslov*, ga vi støtte til utvalgets forslag om at retten til videregående opplæring skal videreføres. NHO støtter at alle skal få mulighet til å fullføre og bestå videregående opplæring. Vi er svært bekymret for at en stadig større andel uten videregående opplæring står utenfor arbeidslivet. Det er avgjørende at vi sikrer kvalifisert arbeidskraft til et stadig mer kompetansekreven arbeidsliv. Økt sysselsetting forutsetter at bedriftenes behov for kompetanse møtes. Vi vil også understreke at ønsket om å øke antallet som fullfører videregående opplæring, ikke må gå på bekostning av kvaliteten.

Samtidig må vi sikre tilstrekkelig fleksibilitet og støtte til at flere får formelle kvalifikasjoner som arbeidslivet etterspør – både i ung og voksen alder. Målet med videregående opplæring må være å ende opp med en sluttkompetanse som er etterspurt, og som kvalifiserer til arbeid. Da må vi akseptere at en utdanning som er bedre tilpasset den enkeltes forutsetninger, innebærer at sluttkompetansen ikke vil være lik for alle, selv om ønsket er studiekompetanse eller fagbrev for å komme i arbeid.

Muligheten for Vg4 påbygg til generell studiekompetanse etter bestått fagopplæring kan føre til at flere velger å fullføre et yrkesfagløp først, i stedet for å velge påbygg etter Vg2.

Gjennomføringstallene viser at det er lav gjennomføring for elever som velger påbygg etter andre året med yrkesfag. Dette er uheldig for alle. Arbeidslivet trenger flere fagarbeidere, og det er uheldig at elever søker seg vekk fra yrkesfag ved å velge påbygg fremfor læretid i bedrift. NHO er derfor positive til departementets forslag om å videreføre denne retten, og å fjerne tidsbegrensningen.

Dimensjonering etter arbeidslivets behov for kompetanse

NHO mener at utdanningstilbudet må bedre dimensjoneres etter arbeidslivets behov for kompetanse og muligheter for læreplass, og at elevenes førstevalg tillegges for stor vekt i dag. NHOs kompetansebarometer for 2019 viste at 6 av 10 av NHOs medlemsbedrifter har et udekket behov for kompetanse. Arbeidslivet både ønsker og trenger flere lærlinger og fagarbeidere.

Etterspørselen etter arbeidskraft med yrkesfaglig utdanning er langt høyere enn tilbudet. Unge voksne uten rett til videregående opplæring er en viktig gruppe som ofte ikke blir hensyntatt i dagens dimensjonering. Det er mange komplekse årsaker til at ungdom ikke får læreplass. En av de strukturelle årsakene er at det opprettes for mange elevplasser i forhold til antall læreplasser.

Selv om næringslivet kontinuerlig arbeider for å øke antall læreplasser, er det avgjørende at fylkeskommunene oppretter elevplasser som er i tråd med det antall læreplasser det lokale arbeidslivet kan tilby. Dette kan for eksempel gjøres i form av behovskart i hvert fylke/region.

7.2. NHOs anbefalinger

- NHO støtter departementets forslag om å utvide retten til videregående opplæring for ungdom og voksne, slik at den gjelder fram til den enkelte har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse.
- NHO støtter å videreføre egne regler om videregående opplæring for voksne.
- NHO støtter å gi personer mellom 19 og 25 år mulighet til å velge videregående opplæring for ungdom eller voksne.
- NHO støtter å innføre en yrkesfaglig rekvalifisering for dem som har studiekompetanse eller et fag- eller svennebrev fra tidligere.
- NHO støtter å videreføre at kommunene og fylkeskommunene kan tilby mer grunnskoleopplæring til ungdommer som trenger det.
- NHO støtter å videreføre at departementet kan gi forskrift om ulike opplæringsordninger for den videregående opplæringen i bedrift.
- NHO støtter å videreføre hovedregelen om inntak til ett av tre søkte utdanningsprogrammer. Dette forutsetter derimot at fylkeskommunene måles på andelen som får læreplass, at fylkeskommunene utvikler behovskart, at ungdommen får kvalifisert karriereveiledning før de søker seg til videregående opplæring, at utdanningstilbudet dimensjoneres etter arbeidslivets behov for kompetanse, innspill fra partene og at yrkesopplæringsnemnda har vedtakskompetanse. Dette henger sammen og er forutsetninger som må ligge til grunn for en videreføring av retten til ett av tre søkte utdanningsprogrammer.
- NHO støtter å videreføre gratisprinsippet i retten til videregående opplæring.
- NHO støtter å videreføre retten til Vg4 påbygg til studiekompetanse og støtter fjerning av tidsbegrensningen.
- NHO støtter å videreføre retten til omvalg, og å oppheve aldersbegrensningen på ett omvalg fram til søknadsfristen for inntak det året ungdommene fyller 19 år.

- NHO støtter å innføre en plikt for fylkeskommunene til å ha et opplæringstilbud i overgangen til videregående opplæring for elever som mangler språklige og faglige ferdigheter. Samtidig er det avgjørende med tidlig innsats og tettere oppfølging, og vi trenger en ungdomsskolereform som kvalifiserer elevene også til et yrkesfaglig utdanningsløp.
- NHO støtter ikke forslaget om å ikke videreføre fylkeskommunens plikt til å tilby en annen opplæring ved behov. Vi mener at det heller bør tydeliggjøres hva denneplikten innebærer, og at fylkeskommunene fortsetter å strekke seg for å tilby eleven et tilpasset opplæringsløp som gjør at eleven kan fullføre og bestå opplæringen.
- NHO støtter å lovfeste at fylkeskommunene skal legge stor vekt på samfunnets, herunder arbeidslivets behov for kompetanse og tilgangen til læreplasser i dimensjoneringen. Vi mener dette forutsetter at det er yrkesopplæringsnemndene som utøver dette gjennom å ha vedtakskompetanse ved dimensjonering av utdanningstilbudet i fylkene.
- KD foreslår å videreføre dagens regler om at yrkesfaglige utdanningsprogrammer til vanlig omfatter opplæring i skole og to år med læretid i bedrift, men at "skole" endres til "som elev". NHO støtter forslaget.

8. Om videregående opplæring i bedrift (kapittel 42)

8.1. Yrkesfaglig utdanning i er en profesjonsutdanning

NHO mener at det er partene i arbeidslivet som er ekspertene på videregående opplæring i bedrift. Yrkesfaglig utdanning er en profesjonsutdanning. Dette skjer gjennom den duale modellen med opplæring i skole, etterfulgt av opplæring og verdiskaping i bedrift. Opplæringsformen skaper selvstendige fagarbeidere gjennom mengdetrening, breddekompetanse, og sosialisering i et arbeidsliv hvor selvstendighet og høy kompetanse er kjerneverdier.

Lovfestet rett til læreplass har vært drøftet i flere år. NHO har gått mot dette fordi vi ikke har sett hvordan dette skulle kunne gjennomføres i praksis. Dersom departementet gir yrkesopplæringsnemnda vedtakskompetanse når det gjelder dimensjonering av det yrkesfaglige utdanningstilbudet, vil vi være villige til å diskutere med departementet hvordan arbeidslivet sterkere kan forplikte seg til å tilby læreplasser til de elevene som kommer fra Vg2-tilbudene og i noen grad fra Vg1.

Opplæringskontorenes rolle – forslagene fra Kunnskapsdepartementet

Kunnskapsdepartementet hører to alternative reguleringer av opplæringskontorer. Det ene forslaget er å videreføre en regulering av opplæringskontorer som lærebedrift, og det andre forslaget er å regulere opplæringskontorer som noe annet enn lærebedrift. Dersom opplæringskontorer skal godkjennes som lærebedrifter, mener departementet som utgangspunkt at kravene til lærebedrifter bør gjelde.

Når opplæringskontorer skal være noe annet enn en lærebedrift, mener departementet at skillet mellom lærebedriftens og opplæringskontorets ansvar bør gå ved hva som er direkte knyttet til opplæringen. Departementet mener at ansvar som er direkte knyttet til opplæringen og til arbeidsforholdet, bør ligge hos lærebedriften. Om opplæringskontorer skal kunne være part i lærekontrakten, er noe departementet vil vurdere nærmere på bakgrunn av innspill og drøftelser med partene.

NHO ser frem til en nærmere drøftelse med departementet om opplæringskontorenes rolle.

Opplæringskontorenes rolle – forslag fra NHO

NHO foreslår en tredjevariant, en hybridløsning mellom de to forslagene til departementet. Forskjellen i vårt forslag er at vi mener at lærekontrakten må kunne tegnes av opplæringskontorene.

NHO mener at det må skilles mellom lærebedrifter og opplæringskontorer, og at forskjellen er hvorvidt enheten har egen produksjon i lærefaget eller ikke. Vi mener at det kun er bedrifter som har egen produksjon i lærefaget som skal kunne defineres og godkjennes som lærebedrifter. Et slikt skille vil klargjøre ansvar og oppgaver for lærebedrift og opplæringskontor.

Departementet skriver i høringsnotatet at ansvar som er direkte knyttet til opplæringen og arbeidsforholdet bør ligge hos medlemsbedriftene i opplæringskontoret, men at disse kan få bistand til oppgaver som gjelder opplæringen fra opplæringskontoret.

NHO mener det er prinsipielt riktig at lærebedriften har ansvaret for opplæringen uansett om bedriften gjennomfører alt selv, eller om bedriften melder seg inn i et opplæringskontor for å få den bistand et opplæringskontor kan gi. De oppgavene som et opplæringskontor skal kunne bistå bedriften med, må være forankret i forskrift.

Departementet stiller i høringsnotatet spørsmål ved om opplæringskontoret bør være kontraktspart hvis opplæringskontoret defineres som noe annet enn lærebedrift. NHO mener at det er svært viktig at opplæringskontoret kan tegne lærekontrakt med lærlingen etter avtale med lærebedriften. Som kontraktspart vil opplæringskontoret ha et formelt ansvar overfor lærlingen, ikke kun overfor medlemsbedriften. Opplæringskontoret vil sammen med medlemsbedriften ha ansvar for å følge lærlingens opplæringsløp og gjennomføring av utdanningen. Dette vil være en trygghet for lærlingen i opplæringen. Opplæringskontoret vil da være med å støtte bedriften i opplæringen og bidra til kvalitet i opplæringen for lærlingen.

Ved konkurs eller at lærebedriften ikke lenger kan oppfylle sin opplæringsplikt, har lærlingen fortsatt sin lærekontrakt med opplæringskontoret, som da vil finne ny lærebedrift for lærlingen blant medlemsbedriftene. Videre kan opplæringskontorer bruke flere medlemsbedrifter (som er godkjente lærebedrifter) til å gjennomføre opplæringen dersom primærbedriften ikke dekker alle kompetansemålene i læreplanen. Opplæringskontoret kan også finne en annen lærebedrift til lærlingen ved for eksempel mistriksel, som gjør at lærlingen kan fortsette opplæringen uten heving av lærekontrakt og uten avbrudd i opplæringen.

Opplæringskontorenes oppfølging av lærlingene i bedriftene er en kjerneoppgave og bidrar til å sikre kvalitet i opplæringen. De har kompetanse på regelverk, læreplaner, arbeidsmetodikk, dokumentasjon og vurdering i opplæringen. Opplæringskontorenes virksomhet innebærer også en tredjeparts vurdering av den opplæringen bedriften gir lærlingene, og denne vurderingen bidrar til at lærebedriften kan forbedre sin opplæring.

For de lærebedriftene som er medlem i et opplæringskontor, må fortsatt læretilskuddet utbetales til opplæringskontoret til fordeling til medlemsbedriftene. Fordelingen av tilskuddet til bedriftene skal gjøres etter vedtatt budsjett på opplæringskontorets årsmøte.

NHO mener at det bør stilles krav til bruken av læretilskuddet. Tilskuddet skal gå til de lovbestemte oppgavene og opplæringen som gjennomføres i lærebedriften. Opplæringskontorenes andel av tilskuddet bestemmes av opplæringskontorets årsmøte etter opplæringskontorets vedtekter. Vedtektene kan ikke være i strid med lovkrav. Opplæringskontorets andel av tilskuddet skal gå til drift av opplæringskontoret og de oppgaver som de gjør på vegne av medlemsbedriftene. Rekruttering av nye lærlinger til opplæringskontorets medlemsbedrifter bør etter NHOs mening være en av de oppgavene opplæringskontoret har.

Heving av lærekontrakter

Det foreslås at opplæringsloven fullt ut skal regulere opphør av både arbeidsavtale og lærekontrakt. Siden heving av lærekontrakt løftet fra forskrift til lov, mener NHO at det bør være en generell rett til uttalelse før fylkeskommunen fatter vedtak om heving av lærekontrakt. Dette innebærer at lærlingen bør ha en generell rett til uttalelse, og at bedriften bør likeledes ha en generell rett til uttale seg. Årsaken til dette er å verne lærlingen ytterligere, da vi erfarer at lærlinger kan be om å heve kontrakten på impuls. Dette mener vi er uheldig. Det ligger et sikkerhetsnett i at bedriften kan belyse saken bedre, enn at det foretas raske avgjørelser om heving av lærekontrakt. Med en generell uttalelsesrett vil også forholdene og årsakene til ønske om heving av kontrakt komme bedre frem.

8.2.NHOs anbefalinger

- NHO støtter ikke forslaget om å bruke «den som skal ha læretid i bedrift» og «den som har læretid i bedrift» som fellesbetegnelse for alle som får fagopplæring i bedrift.
- NHO støtter ikke forslaget om å bruke «kontrakt om opplæring» som fellesbetegnelse for lærekontrakter, kontrakter om fagbrev på jobb og opplæringskontrakter. NHO mener at dagens § 4-1 i opplæringsloven beholdes. Paragrafen beskriver hvem som er henholdsvis lærling, praksisbrevkandidat, lærekandidat og kandidat for fagbrev på jobb. Dette er begreper som er godt innarbeidet i fagopplæringen, og som tydelig skiller de ulike kandidatene og deres kompetanseoppnåelse fra hverandre, og ikke minst hvilket opplæringsløp de følger. Av den grunn er det behov for å skille mellom disse kandidatbegrepene.
- KD foreslår å ikke videreføre regulering av de ulike opplæringsordningene i loven, men at dette flyttes til forskrift til opplæringsloven. KD inviterer partene til å delta i arbeidet med å gjennomgå lærekandidatordningen og praksisbrevordningen. NHO ønsker å bidra i dette arbeidet.

- NHO støtter at opplæringsloven fullt ut skal regulere opphør av både arbeidsavtale og kontrakt om læretid. I de tilfeller der opplæringskontoret har avtalt med bedrift å tegne lærekontrakt, kan lærebedriften si opp arbeidsavtalen uten at kontrakten om opplæring heves. Dette innebærer at NHO mener det skal være egne regler for heving av lærekontrakt i trepartsforhold. Ved heving av arbeidsavtalen i et trepartsforhold, kan lærlingen umiddelbart få ny arbeidskontrakt i en annen lærebedrift tilknyttet det samme opplæringskontoret, uten tap av tid og uten å miste lærekontrakten.
- NHO støtter forslaget om å videreføre retten til individuelt tilrettelagt opplæring (spesialundervisning) for lærekandidater.
- NHO støtter ikke forslaget om å ikke videreføre bestemmelsen om tilgang til PP-tjenesten for lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater. NHO mener det er viktig at lærlinger også har en særskilt rett til PP-tjenesten. Mange lærlinger opplever overgangen fra skole til bedrift som krevende. Det er viktig at denne overgangen går mest mulig smidig, og at lærlingene ikke mister det nettverket og tilgangen på støtte som de hadde fra skolen. Selv om opplæringskontorer og lærebedriften vil bistå lærlingen, må det ikke finnes hindringer for at lærlingen skal få tilgang på disse tjenestene.
- NHO støtter forslaget om å videreføre at de som får opplæring i bedrift, fortsatt har rett til sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten der det følger av lov eller forskrift.
- NHO støtter forslaget om å ikke videreføre en terskel for å heve kontrakten om læretid etter ønske fra den som har opplæring i bedrift.
- NHO støtter forslaget om å erstatte dagens rett til å uttale seg muntlig til den som skal fatte vedtak om heving, med en generell rett til å uttale seg muntlig før det fattes vedtak om heving etter ensidig ønske fra lærebedriften. NHO mener det bør være en gjensidig uttalelsesrett før heving av lærekontrakt.
- NHO støtter forslaget om å innføre prøvetid for alle som har inngått avtale om full opplæring i bedrift, men med unntak av de med ungdomsrett.
- NHO støtter forslaget om at kravet om at internkontrollen skal gjennomføres av den faglige lederen i samarbeid med representanter for arbeidstakerne, erstattes av et krav om at representanter for arbeidstakerne skal få ta del i arbeidet med internkontroll.
- NHO støtter forslaget om å innføre en tydeligere regulering om at fylkeskommunene har plikt til å veilede og kontrollere at godkjente lærebedrifter oppfyller kravene i loven.
- NHO støtter forslaget om å flytte reglene om tap av godkjenning som lærebedrift fra forskriften til opplæringsloven.

- NHO støtter forslaget om å innføre en hjemmel i loven til å gi forskrift som regulerer opplæringskontorenes virksomhet. NHO mener i tillegg at opplæringskontorenes formål må reguleres i loven. NHO mener at opplæringskontorene defineres som Samarbeidsorgan som påtar seg opplæringsansvar, eid av medlemsbedrifter. NHO mener at opplæringskontorene må være egne rettssubjekt.
- NHO støtter ikke forslaget om å innføre en lovfestet rett til læreplass. Vi støtter Opplæringslovutvalgets vurdering av rett til læreplass ikke er gjennomførbart. Departementet viser selv til at tilgangen til læreplasser ikke kan garanteres av staten eller fylkeskommunen. Saken er blitt vurdert flere ganger. Lovfestet rett til læreplass ble utredet av Utdanningsdirektoratet i oppdragsbrev 39-10 som konkluderte med at en lovfestet rett til læreplass ikke vil være et hensiktsmessig middel. Vi viser også til vårt forslag nedenfor om å kople vedtakskompetanse for y-nemndene og dimensjonering av læreplasser.
- NHO støtter at det fortsatt skal være en lovfestet rett til å fullføre videregående opplæring, og at de som ikke får læreplass må få et alternativt tilbud, som fylkeskommunen må være ansvarlig for. NHO mener at dette må utformes i tett samarbeid med partene i arbeidslivet. NHO vil vise til at behovet for et alternativt tilbud til de som ikke får læreplass henger nært sammen med dimensjonering av utdanningstilbudet i fylkene i forhold til arbeidslivets behov. Som kjent er det mangel på lærlinger i flere fag. For at tilbudet skal være best mulig tilpasset etterspørselen mener vi at yrkesopplæringsnemndene må ha avgjørende innflytelse på dimensjoneringen.
- NHO støtter forslaget om å tydeliggjøre fylkeskommunenes ansvar for formidling og utvide ansvaret til å omfatte alle kvalifiserte søkere.
- NHO støtter forslaget om å videreføre plikten til å tilby praksisbrevopplæring.
- NHO støtter ikke forslaget om å endre loven slik at yrkesopplæringsnemndas råd i saker om godkjenning av lærebedrifter ikke skal tillegges avgjørende, men tung vekt. NHO mener at yrkesopplæringsnemndenes rolle må strykes og at nemndene skal ha avgjørende vekt og vedtakskompetanse når det gjelder godkjenning av lærebedrifter.
- NHO støtter forslaget om å videreføre dagens bestemmelse om at saker som har betydning for fag- og yrkesopplæringen skal legges fram for yrkesopplæringsnemndene. NHO mener at det i disse sakene er y-nemnda som skal avgjøre hvilke saker som har betydning og behandle disse sakene. Vedtak i slik saker skal ha avgjørende vekt i den videre behandlingen i fylkeskommunen. NHO mener at ved siden av å godkjenne lærebedrifter er y-nemndas viktigste oppgave å vurdere arbeidslivets behov for arbeidskraft og fylkeskommunens yrkesfaglige tilbudsstruktur. NHO mener at y-nemnda på dette området må ha vedtakskompetanse og at fylkeskommunen skal saksbehandle sakene for y-nemnda. Y-nemndene må i slike saker ha god kontakt med bedriftene og partene i sin region for å sikre et godt grunnlag for vedtak om dimensjonering.

Lovfestet rett til lære plass har vært drøftet i flere år. NHO har gått mot dette fordi vi ikke har sett hvordan dette skulle kunne gjennomføres i praksis. Dersom departementet gir y-nemnda vedtakskompetanse når det gjelder dimensjonering av det yrkesfaglige utdanningstilbudet, vil vi være villige til å diskutere med departementet hvordan arbeidslivet sterkere kan forplikte seg til å tilby lære plasser til de elevene som kommer fra Vg2-tilbudene og i noen grad fra Vg1.

9. Om rett til grunnskoleopplæring og videregående opplæring for voksne (kapittel 43)

9.1. Voksne må ha reell mulighet til å formalisere sin kompetanse

NHO mener det er viktig at voksne har mulighet til å formalisere sin kompetanse med fag- eller svennebrev og til å ta flere fag- eller svennebrev. NHO mener det ikke bør være noen begrensning i hvor mange fagutdanninger det er mulig å ta. I dag kan man få studiestøtte til å ta mer enn én mastergrad, og vi mener det samme må gjelde for fag- eller svennebrev. NHO mener at personer som tidligere har et fagbrev, men som ønsker flere fagbrev, så utløses basistilskudd II. For personer som har en sluttkompetanse, som søker annen gangs utdanning, men et fagbrev for første gang, utløses basistilskudd I. For de fleste som vil ta ytterligere fagbrev, vil dette som oftest være grunnet et ønske eller behov i bedriften, og da i samarbeid med bedriften. Videre vil dette som oftest være tilgrensende fagbrev, slik at perioden for opplæring i bedriften vil være redusert sammenlignet med opplæringen til de som tar fagbrev for første gang.

For personer som tidligere ikke har fagbrev, vil ønsket trolig heller komme fra den enkelte. Vi mener det ikke må finnes økonomiske hindre for at disse kan ta et fagbrev hvis ønskelig. Så lenge bedriften påtar seg et opplæringsansvar, må også bedriften få lærlingtilskudd som en kompensasjon for opplæringen. NHOs kompetansebarometer for 2019 viser at 6 av 10 bedrifter har et udekket kompetansebehov. Ungdomskullene blir mindre, og vi er i et samfunn under stadig endring. Koronasituasjonen har vist at for mange voksne, vil det være behov for å måtte omstille seg og ta en annen utdanning som bedre møter arbeidslivets behov for kompetanse. Dette betyr at i "poolen" som bedrifter har å rekruttere fra, vil voksne fremover utgjøre en stor og viktig andel. Det må ikke finnes økonomiske hindringer som stopper bedriftene i å kunne få den kompetansen de trenger.

Voksne må også kunne velge ny karriere innenfor yrkesfag

Videre er det viktig at voksne med annen fullført utdanning (fagskole-, bachelor- og/eller masterutdanning) får mulighet til å kunne velge en ny karriere innenfor et yrkesfag. NHO mener det må finnes gode ordninger for at voksne kan komplettere sin kompetanse ved å ta deler av et fag som moduler. Det bør bygges videre på de erfaringer fra forsøket med modulstrukturert opplæring som Utdanningsdirektoratet og Kompetanse Norge (nå HK-dir) har ansvar for. Dette vil blant annet være verdifullt for arbeidsinnvandrere til Norge som har fått godkjent sin utdanning som sidestilt til norsk fag- eller svennebrev, men som mangler deler av utdanningen for å kunne ta norsk fag eller svennebrev.

NHO mener at ordningen med Fagbrev på jobb bør tilbys i alle fylker så lenge ordningen står i Opplæringsloven § 4-1. Fagbrev på jobb er en god ordning, men det er uheldig at det er opp til

hver enkelt fylkeskommune om de vil tilby den. NHO mener at et system for praksiskandidater må videreutvikles, slik at flere velger å formalisere sin uformelle kompetanse. Systemet med praksiskandidateksamen må videreutvikles og sentralt gitt eksamen bør kunne holdes fire ganger i året, ikke kun to ganger, som i dag. Det er viktig at systemet for praksiskandidater er forutsigbart, oversiktlig og effektivt for den enkelte og bedrifter i hele landet.

NHO støtter forslaget om at retten for den enkelte til å få vurdert sin realkompetanse må følges av en plikt for fylkeskommunen, og at realkompetansevurdering må være en obligatorisk del av fylkeskommunens søknadsbehandling. Vi mener det er viktig at det fra statens side utarbeides en standardisering for hvordan realkompetansevurderingen skal foregå. Det er avgjørende at selve systemet er nasjonalt for å sikre mer lik praksis, høy kvalitet, forutsigbarhet for den enkelte og bedrifter, samt effektivitet.

9.2.NHOs anbefalinger

9.2.1. Grunnskoleopplæring for voksne

- NHO støtter forslaget om å videreføre retten til grunnskoleopplæring med enkelte presiseringer.
- NHO støtter forslaget om å innføre ny betegnelse for grunnskoleopplæring spesielt organisert for voksne: forberedende opplæring for voksne.
- NHO støtter forslaget om å innføre en rett til realkompetansevurdering for voksne med rett til grunnskoleopplæring.
- NHO støtter forslaget om å videreføre retten til individuelt tilrettelagt opplæring i grunnskolen for voksne med nye betegnelser og inndeling. Dette inkluderer å videreføre rett til individuelt tilrettelagt opplæring for å utvikle og vedlikeholde grunnleggende ferdigheter.

9.2.2. Videregående opplæring for voksne

- NHO støtter forslaget om å innføre ny betegnelse for videregående opplæring spesielt organisert for voksne: videregående opplæring for voksne.
- NHO støtter forslaget om å innføre en rett til individuell tilrettelegging av opplæringen for voksne i videregående opplæring dersom det er nødvendig for å gi den voksne en forsvarlig opplæring.
- NHO støtter forslaget om å lovfeste at voksne har rett til inntak på et opplæringstilbud som fører fram til en av tre sluttkompetanser som den voksne har søkt på. I tillegg skal fylkeskommunen ha en plikt til å sørge for at voksne med betydelig realkompetanse får formalisert sin kompetanse.
- NHO støtter ikke forslaget å innføre at voksne har rett til læreplass eller annet opplæringstilbud som gir grunnlag for den sluttkompetansen den voksen er tatt inn på,

hvis de ikke får tilbud om læreplass. I tillegg presisere at de ordinære reglene om opplæring i bedrift gjelder for voksne som får opplæring i bedrift. NHO mener bedrifter ikke kan pålegges å ta inn lærlinger, se også vårt kapittel 7.

- NHO støtter forslaget om å videreføre retten til påbygging til generell studiekompetanse fra det skoleåret som begynner når man fyller 19 år, men at retten ikke begrenses til dem som har fullført og bestått fag- og yrkesopplæring før fylte 25 år og i 2014 eller senere. Videre innebærer forslaget at begrensningen på ett år oppheves.
- NHO støtter ikke forslaget om å ikke videreføre plikten til fylkeskommunen om ha et tilbud om videregående opplæring til voksne uten rett til videregående opplæring.
- NHO støtter forslaget om å videreføre retten til realkompetansevurdering for voksne med rett til videregående opplæring.
- NHO støtter delvis forslaget om å videreføre fylkeskommunens ansvar for dimensjonering av det videregående opplæringstilbudet, tilsvarende som for ungdom. NHO mener at yrkesopplæringsnemndene må ha vedtakskompetanse i dimensjoneringen, se vårt kapittel 8.

9.2.3. Felles grunnskoleopplæring og videregående opplæring for voksne

- NHO støtter forslaget om å lovfeste et tilleggsformål om at opplæring må kunne bygge på den kompetansen voksne allerede har og kunne gjennomføres slik at deltagerne kan gå ut i arbeid eller videre utdanning så raskt som mulig.
- NHO støtter forslaget om å innføre plikt til å ha tilbud om rådgivning om utdannings- og yrkesvalg i grunnskoleopplæring og videregående opplæring for voksne.
- NHO støtter forslaget om å legge til rette for egne læreplaner i grunnskoleopplæringen for voksne.
- NHO støtter forslaget om å tydeliggjøre i loven at opplæringen skal tilpasses den voksnes kompetanse.
- NHO støtter forslaget om å innføre krav om at voksne deltagere må delta aktivt i opplæringen.
- NHO støtter forslaget om å lovfeste at kommunen og fylkeskommunen kan fastsette lokale regler om hvilke rettigheter og plikter som gjelder for de voksne elevene.
- NHO støtter forslaget om å videreføre reglene om gratis opplæring og organisering av opplæringen med enkelte mindre endringer.

10. Om overgangen fra grunnskolen til den videregående opplæringen (kapittel 44)

10.1. Hovedmålet må være at alle elever er kvalifiserte etter ti år i grunnskolen

Behovet for læring er livslang. Kunnskap bygges stein for stein, og i grunnskolen støpes hver enkelt elevs grunnmur. Skal en elev lykkes i videregående opplæring, må grunnmuren være på plass. Det er derfor helt sentralt at skoleløpet handler om mengden kunnskap elevene tilegner seg, ikke antall år. Poenget er at elever må ha nødvendig kunnskap og være kvalifisert, før de går inn i neste nivå.

Om å være kvalifisert

Det er veldokumentert at elever som ikke har nødvendig kunnskap med seg fra grunnskolen har en høy risiko for å ikke fullføre videregående opplæring. Å dytte elever som ikke er faglig kvalifisert eller motivert inn i videregående skole er kontraproduktivt.

Skolens primære rolle og oppgave må være å sikre at elever med stor sannsynlighet vil lykkes på neste trinn, og det må være skolens oppgave å sikre at hver enkelt elev er kvalifisert. Dette er viktig for at den enkelte elev skal ha forutsetning for å fullføre skolen. Derfor er det viktig å kontinuerlig sikre at elevene får nødvendig kunnskap. Viktige innsatsfaktorer er tidlig innsats samt å etablere sikkerhetsnett som fanger opp de som ikke har god nok faglig progresjon. Dette er samtidig helt nødvendig å se i tett sammenheng med en styrking av karriereveiledningen, både i omfang og kvalitet.

Klarer man å se flere virkemidler i sammenheng, vil man på en bedre måte kunne gjøre eleven kvalifisert til neste steg. Det øker sannsynligheten for at det neste steget blir noe som eleven både er motivert for, interessert i og har forutsetninger for å møte. Man vil også i større grad unngå at elever i praksis blir "plassert" i enkelte (yrkes)fag, som blir fungerende som oppbevaring for elever som mangler motivasjon og eller forutsetninger til å følge utdanningen.

Alle skal bli kvalifisert

Hovedmålet må være at alle elever er kvalifiserte etter ti år i grunnskolen. Samtidig vil det alltid være en gruppe elever som ikke er faglig kvalifisert eller motiverte for å starte på videregående opplæring. Motivasjon handler ofte om modning, men det handler også om at skoletilbudet oppleves som relevant og nyttig, og at elevene ser den praktiske verdien av kunnskapen. Skoletilbudet må være tilpasset at modningsnivået er ulikt. Det må derfor være en fleksibilitet i systemet som muliggjør at elevene modnes.

Å sikre at alle er kvalifiserte, både gjennom hele grunnskolen og alternative løp, vil være kostnadskrevende. Det bør derfor etableres effektive verktøy som kan bidra til å få ned kostnadsnivået, men samtidig sikre læring. NHO mener det ligger et stort potensial i å digitalisere opplæringen.

10.2. NHOs anbefalinger

- NHO støtter forslaget om å innføre en plikt for fylkeskommunen til å sørge for at elevene får en trygg og god overgang fra grunnskolen til den videregående opplæringen.

- NHO støtter forslaget om å innføre en plikt for kommunen til å samarbeide med fylkeskommunen om elevenes overgang fra grunnskolen til den videregående opplæringen.

11. Om Oppfølgingstjenesten (kapittel 45)

11.1. God oppfølging kan føre til at flere fullfører og består videregående opplæring

Departementet foreslår blant annet enn utvidelse av målgruppen til oppfølgingstjenesten til 24 år. NHO støtter en slik utvidelse. NHO mener at både ungdommer som har falt ut og ungdommer som står i fare for å falle ut av videregående opplæring, bør få god oppfølging for å kunne fullføre og bestå videregående opplæring. Det er avgjørende at flere fullfører og består videregående opplæring, og NHO mener at alle må ha en reell mulighet til å lykkes i utdanning og arbeidsliv, se også vårt kapittel 7.

11.2. NHOs anbefalinger

- NHO støtter forslaget om å videreføre fylkeskommunens plikt til ha en oppfølgingstjeneste for ungdom som er utenfor arbeid og opplæring.
- NHO støtter forslaget om å videreføre hjemmelen til å gi forskrift om oppgavene til oppfølgingstjenesten.
- NHO støtter forslaget om å utvide oppfølgingstjenestens målgruppe slik at personer er omfattet av tjenestens tilbud fram til utgangen av det året de fyller 24 år.
- NHO støtter forslaget om å fastsette i loven hva som er hovedinnholdet i oppfølgingstjenestens oppgaver.
- NHO støtter forslaget om å ikke videreføre at oppfølgingstjenesten gjelder ungdommer som har mistet retten til opplæring. Det er ikke lenger mulig å frata noen retten til opplæring.

12. Om utvalg, råd, læreplangrupper og klagenemnder som er oppnevnt av staten (kapittel 46)

12.1. Trepertssamarbeidet er en bærebjelke i dagens fagopplæring

Vi viser til vårt høringsvar på NOU 2019: 23. NHO mener at omtalen i opplæringsloven sikrer trepartssamarbeidets forankring og legitimitet, som er en bærebjelke i dagens fagopplæring. Å fjerne omtalen fra lovverket og bruke rådene med "klokskap" som utvalget foreslo, vil derimot kunne svekke partenes innflytelse.

I arbeidet med yrkesfagopplæring, er SRY og de faglige rådene likeverdige parter med myndighetene i arbeidet frem til myndighetene skal fatte beslutning. I trepartssamarbeidet i yrkesfagopplæringen er det myndighetens rolle å beslutte forskrifter og retningslinjer og vedta

lov, mens arbeidslivets parter skal gi råd. Dette krever klare retningslinjer og felles forståelse mellom de tre partene. Som eksempel viser vi til resultatet av forhandlingene og prosessen om avgjørende innflytelse på Vg3 læreplanen for de faglige rådene høsten 2019.

Videre vil vi fremheve at partene i arbeidslivets deltakelse i læreplangrupper er avgjørende for å sikre at arbeidslivets behov i de enkelte lærefag blir ivaretatt. Dagens læreplaner i videregående opplæring er forskrift og derfor bør læreplangruppene forskriftsfestes. Partene i arbeidslivet har dessuten avgjørende innflytelse på Vg3-læreplanene, og som et ledd i å sikre denne innflytelsen, må læreplangrupper være omtalt i lovverket.

NHO mener også at prøvenemnder må forankres i forskriften for å sikre sammensetting og representasjon i klagenemndene. Det er avgjørende at det er fagfolk med kompetanse i yrkesfaget som sitter i klagenemnda. I tillegg må være mest mulig lik i fylkeskommunene slik at like saker behandles likt.

12.2. NHOs anbefalinger

- NHO støtter forslaget om å i hovedsak videreføre reguleringen av foreldreutvalget i grunnopplæringen (FUG) i den nye loven, men å slå sammen dagens lov- og forskriftsregler til én lovregel.
- NHO støtter forslaget om å videreføre regulering i loven om at departementet skal oppnevne Samarbeidsrådet for yrkesopplæringen (SRY), faglig råd og læreplangrupper, men at dette fastsettes i én felles bestemmelse, i motsetning til dagens tre.
- NHO støtter forslaget om å innføre en hjemmel for departementet til å fastsette organenes nærmere oppgaver og sammensetning i forskrift.
- NHO støtter forslaget om å videreføre lovregler om klagenemnder for ikke beståtte fag- og svenneprøver.
- NHO støtter forslaget om å ikke videreføre den lovbestemte plikten til å ta imot verv som medlem av råd eller utvalg i fag- og yrkesopplæringen.

13. Privatister, praksiskandidater, godkjenning av utenlandsk fagopplæring og mellomstatlige avtaler om private videregående skoler (kapittel 47)

13.1. Dagens begreper må fortsatt bestå

I høringsvaret vårt til NOU 2019:23 skrev vi at dagens § 4-1 i opplæringsloven burde beholdes. Paragrafen beskriver hvem som er henholdsvis lærling, praksisbrevkandidat, lære kandidat og kandidat for fagbrev på jobb. Dette er begreper som er godt innarbeidet i fagopplæringen, og som tydelig skiller de ulike kandidatene og deres kompetanseoppnåelse fra hverandre, og ikke minst hvilket opplæringsløp de følger. Av den grunn er det behov for å skille mellom disse kandidatbegrepene.

NHO har, gjennom Samarbeidsrådet for yrkesfag (SRY), deltatt i arbeidsgruppen som har utarbeidet forslag som omhandler godkjenning av utenlandsk fagopplæring. Vi stiller oss bak anbefalingene i rapporten.

13.2. NHOs anbefalinger

- NHO støtter forslaget om å flytte dagens definisjon av privatist fra forskrift til lov.
- NHO støtter forslaget om å videreføre betegnelsen praksiskandidat. Vi mener at praksiskandidaten skal ha *allsidig* praksis i det faget vedkommende sikter mot et fag- eller svennebrev i, og at betegnelsen *allsidig* må inkluderes i omtalen i lov og forskrift.
- NHO støtter forslaget om å i hovedsak videreføre godkjenningsordningen for utenlandsk fagopplæring, med enkelte justeringer som følger av høringsnotat 1. juli 2021.
- NHO støtter forslaget om å videreføre adgangen til å godkjenne private videregående skoler med utgangspunkt i mellomstatlige avtaler.
- NHO støtter forslaget om å regulere at det i godkjenningsvedtaket av private videregående skoler med utgangspunkt i mellomstatlige avtaler kan gjøres unntak fra kravene i lov og forskrift.
- NHO støtter forslaget om å regulere når godkjenningen til private videregående skoler med utgangspunkt i mellomstatlige avtaler som ikke er i drift, faller bort.

14. Om personalet i skolen (kapittel 48)

14.1. Kompetanse hos ansatte i skolen

Kompetanse går stadig raskere ut på dato. Skal kommunene og fylkeskommunene sikre at vi til enhver tid har den beste kompetansen på undervisnings- og veilederområdet, må vi både ha gode systemer for løpende kompetansekartlegging og en plan for å tette eventuelle kompetansegap. Dette må skje i større grad enn i dag. Det er videre avgjørende å i tillegg ha et løpende samarbeid med lokalt næringsliv og øvrig lokalsamfunn, og på den måten tiltrekke seg relevant kompetanse, for eksempel i forbindelse med karriereveiledning og rådgivning.

14.2. NHOs anbefalinger

- NHO støtter en videreføring av kravet om at kommunene og fylkeskommunene skal ha riktig og nødvendig kompetanse i virksomheten, og kravet om å legge til rette for kompetanseutvikling, men mener i tillegg at den enkelte skole for å oppnå målene også må ha et system for kompetansekartlegging og kompetanseutvikling, og at dette bør nevnes i lovteksten. Å vise til internkontrollsystemet i kommunen er ikke tilstrekkelig for å sikre at skolen har den nødvendige oversikt over hvilken kompetanse personellet har, og hva skolen og den enkelte ansatte behøver av kompetansepåfyll.

- NHO mener at rådgivernes kompetanse bør nevnes særskilt i ny opplæringslov, i forbindelse med §17-6 eller som eget punkt. Det er ikke sikkert at det er rådgiverne som har den mest oppdaterte kunnskapen om arbeidslivets kompetansebehov. Da må enten rådgiverne skaffe seg denne kunnskapen, eller man kan leie inn for eksempel opplæringskontor eller andre med kunnskap om lokalt næringsliv til å informere og gi råd.

15. Om andre regler for grunnskolen og videregående opplæring (kapittel 60)

NHO har ingen særlige tilbakemeldinger til kapittelet om andre regler for grunnskolen og videregående opplæring.

15.1. NHOs anbefalinger

- NHO støtter forslaget om å videreføre regelen om at departementet i det enkelte tilfellet eller i forskrift kan gi pålegg om at kommunene og fylkeskommunene skal gi studenter fra universiteter og høyskoler praksisopplæring og veiledning i skolen.
- NHO støtter forslaget om å ikke videreføre at departementet skal ha adgang til å fastsette hvem i skolen som skal stå for opplæringen og veiledning av studenter i praksis.
- NHO støtter forslaget om å videreføre adgangen til å godkjenne tidsavgrensede forsøk.
- NHO støtter forslaget om å presisere i loven at det ikke kan godkjennes forsøk som svekker elevers grunnleggende rettigheter.
- NHO støtter forslaget om at forsøk må være faglig underbygget med en systematisk tilnærming og at forsøket skal evalueres.

16. Om friskoleloven (kapittel 62)

NHOs landsforening Abelia, organiserer flere av landets friskoler. Her følger deres generelle punkter. Utover dette henviser vi til Abelias høringssvar.

16.1. Endringer i opplæringslovens kapittel 22 – Private skoler

NHO vil spesielt trekke frem at etablering av kapittel 22 i opplæringsloven (dedikert til privat skolars rammebetingelser) bidrar i betydelig grad til økt klarhet. Vi er også svært fornøyd med at våre elever får tilgang til elevenes hjemkommuners pedagogisk-psykologiske tjenester på lik linje med elevene i den offentlige skolen. Vi vil imidlertid foreslå at det legges til at det er hjemkommunen «til eleven» som har ansvaret ettersom mange internasjonal skoler har elever som er hjemmehørende i andre kommuner enn skolens. Dette vil etter vårt syn gi økt klarhet.

16.2. §2-3 Krav til innhold i opplæring

Forslag: "I grunnskolen kan opp til [fem/ti] prosent av timene i kvart fag flyttast til andre fag eller brukast til særskilde tverrfaglege aktivitetar". **Anbefaling:** Foreslår å øke til 15% for å kunne ivareta den grunnleggende intensjonen om tverrfaglighet i Fagfornyelsen.

16.3. § 2-4 Krav til skoleanlegg og skolemiljø

Forslag: "Anlegga skal som hovedregel ligge samla, men kan etter forsvarlighetsvurdering deles opp på flere lokasjoner."

- **Anbefaling:** Det finnes mange gode grunner for å ikke ha skoleanlegg samlet, dette punktet foreslås endret til: "skoleanlegg bør fortrinnsvis ligge samlet, men kan etter en forsvarlighetsvurdering også legges på to eller flere lokasjoner"

16.4. § 3-1 Inntak av elever

Vi er usikre på hva dette betyr for friskoler. Hva medfører fullføringsrett; "vedtak før inntak om utvidet tid før inntak" og "Bruk av rett, 1/3 eller mindre av timetall"

16.5. § 3-4 Inndeling av elever i klassar og grupper (14-2, opplæringsloven)

- **Anbefaling:** Dette kan begrense muligheter til å organisere undervisningen på en best mulig måte for elevene. Ønsker dette punktet ut.

16.6. § 3-4a Fjernundervisning

- **Anbefaling:** Veldig bra - støttes.

16.7. § 3-6 – Arbeidet til skolen for å sikre at elevane har tilfredsstillande utbytte av opplæringa

- **Anbefaling:** Veldig bra - støttes.

16.8. § 4-2 Kompetansekrav til undervisningspersonalet

- **Anbefaling:** Paragrafen må inkludere en mulighet for unntak for skoler som er godkjent under alternative læreplaner, slik som internasjonale skoler. Lærerne må kunne godkjennes etter det som kreves for å gjennomføre deres alternative læreplaner.

16.9. §14-4 om fjernundervisning

Vi støtter fullt ut innholdet i §14-4 om fjernundervisning som etter vårt syn vil styrke elevenes læring og valgfrihet.

16.10. §22-3 som gir fritak fra §§17-2 og 17-3

Når det gjelder §22-3 som gir fritak fra §§17-2 og 17-3, er vi fornøyd med intensjonen bak men ønsker å legge inn følgende tekst i kursiv «...gjelder ikke for skoler som følger sertifiseringsordninger av rekrutteringen av lærerne eller egne krav om kompetanse for lærerne».

16.11. §22-1, andre paragraf, første setning

Vi ønsker også be om at §22-1, andre paragraf, første setning blir lagt til tekst i kursiv: «Departementet kan godkjenne private videregående skolar dersom det ligg føre ein mellomstateleg avtale om drift av slike skuler eller skulene har eksamensrett etter internasjonale læreplaner».

16.12. Intensjonen i kapittel 10

Vi støtter fullt og helt opp om intensjonen i kapittel 10 om medvirkning og demokrati, men ønsker større fleksibilitet til å kunne oppnå disse målene gjennom organisasjonelle strukturer som er mer i tråd med hva som internasjonale foreldre og elever forventer basert på erfaring fra andre skoler internasjonalt. Vi ønsker derfor fritak fra §10-5 om organiseringen av skoledemokratiet.

16.13. i §22-2 legges inn følgende tekst

Avslutningsvis ber vi om at det i §22-2 legges inn følgende tekst i kursiv «Der lova legg ansvar, oppgaver eller plikter til kommunen og fylkeskommunen, ligg ansvaret til det øverste organet på skolen.»

Vennlig hilsen
Næringslivets Hovedorganisasjon

Anniken Hauglie
Viseadministrerende direktør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.